

ПРОТОКОЛ № 3

засідання секції «Фітосанітарна безпека та контроль в рослинництві» Науково-методичної ради при Державній службі України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів Онлайн у форматі Teams-конференції

29.05.2024

м. Київ

Головує: Сергій ЗАХАРІН – Голова Науково-методичної ради при Державній службі України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (далі – Рада), заступник Голови Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації.

Присутні 23 члени Ради: Башинська О.В.; Васильєва Ю.В.; Вербицький В.В.; Возний В.М.; Головка К.О.; Губарь Л.М.; Доля М.М.; Жосан В.В.; Завенягіна Г.В.; Захарін С.В.; Карплюк В.Г.; Коваленко В. Л.; Курята Н. В.; Патика Т.І.; Ропак В.О.; Саєнко К.Л.; Сидорчук О.В.; Сикало О.О.; Сулейманова Л.Ф.; Ткаленко Г.М.; Фокіна Л.І.; Челомбітко А.Ф.; Яненко А.М.; керівники і спеціалісти державних фітосанітарних лабораторій - члени робочих груп, створених відповідно до наказу Держпродспоживслужби від 18.03.2024 року № 163 «Про створення робочих груп»; завідувач науково-дослідного хіміко-токсикологічного відділу ДНДЛДВСЕ Шуляк С.В.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ

1. Розгляд пропозицій та зауважень до проєкту методичних рекомендацій щодо визначення та підрахунку спор різних видів збудників сажкових хвороб, розроблених робочою групою у складі згідно з додатком 1 до наказу Держпродспоживслужби від 18.03.2024 року № 163 «Про створення робочих груп».

Доповідає: Андрій ЧЕЛОМБІТКО, директор Департаменту фітосанітарної безпеки та контролю в рослинництві Держпродспоживслужби.

2. Розгляд пропозицій та зауважень до проєкту методичних рекомендацій щодо організації роботи фітосанітарних лабораторій при дослідженні рослин та продукції рослинного походження з використанням методу полімеразної ланцюгової реакції, розроблених робочою групою у складі згідно з додатком 2 до наказу Держпродспоживслужби від 18.03.2024 року № 163 «Про створення робочих груп».

Доповідає: Андрій ЧЕЛОМБІТКО, директор Департаменту фітосанітарної безпеки та контролю в рослинництві Держпродспоживслужби.

3. Розгляд пропозицій та зауважень до проєкту методичних рекомендацій «Визначення вмісту транс-ізомерів жирних кислот в харчових продуктах у відсотковому співвідношенні до жирнокислотного складу з використанням методу газової хроматографії: методичні рекомендації», розроблених авторським колективом Державного науково-дослідного інституту з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи Держпродспоживслужби у складі: О. В. Піщанський, С. В. Шуляк, Ю. А. Омельчун, А. І. Кобиш, Н. П. Клочкова, Н. В. Курята, І. О. Сероштан.

Доповідає: Світлана ШУЛЯК – завідувач науково-дослідного хіміко-токсикологічного відділу ДНДІЛДВСЕ.

4. Різне.

Голова Ради Сергій ЗАХАРІН оголосив, що на засіданні присутні 23 члени Ради. Загальна кількість членів секції – 33 особи. Відповідно до п. 18 Положення про Науково-методичну раду при Державній службі України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів (далі – Положення), засідання Ради вважається правоможним, якщо в ньому беруть участь не менше половини членів Ради. Отже, кворум є.

Сергій ЗАХАРІН запропонував перейти до розгляду питань порядку денного.

Питання 1. Розгляд пропозицій та зауважень до проєкту методичних рекомендацій щодо визначення та підрахунку спор різних видів збудників сажкових хвороб, розроблених робочою групою у складі згідно з додатком 1 до наказу Держпродспоживслужби від 18.03.2024 року № 163 «Про створення робочих груп».

Питання 2. Розгляд пропозицій та зауважень до проєкту методичних рекомендацій щодо організації роботи фітосанітарних лабораторій при дослідженні рослин та продукції рослинного походження з використанням методу полімеразної ланцюгової реакції, розроблених робочою групою у складі згідно з додатком 2 до наказу Держпродспоживслужби від 18.03.2024 року № 163 «Про створення робочих груп».

Слухали: директор Департаменту фітосанітарної безпеки та контролю в рослинництві Держпродспоживслужби Андрій ЧЕЛОМБІТКО звернувся з вітальним словом до членів секції Ради та запрошених учасників засідання секції Ради. Висловив подяку членам секції та запрошеним учасникам за бажання працювати та зміцнювати науково-методичне забезпечення діяльності Держпродспоживслужби та запропонував об'єднати розгляд питань 1 і 2.

Він зауважив, що методичні рекомендації щодо визначення та підрахунку спор різних видів збудників сажкових хвороб та методичні рекомендації щодо організації роботи фітосанітарних лабораторій при дослідженні рослин та продукції рослинного походження з використанням методу полімеразної ланцюгової реакції

розроблені на виконання наказу Держпродспоживслужби від 20.02.2024 року № 91 «Уведення в дію рішення колегії Держпродспоживслужби від 26 січня 2024 року» та на підставі Закону України «Про карантин рослин», з урахуванням національних, регіональних або міжнародних стандартів та нормативних документів, та на виконання фітосанітарних вимог країн-імпортерів, з метою визначення виду, вмісту сажкових зерен у зразку та зараженості спорами однієї зернини та з метою організації роботи фітосанітарних лабораторій при дослідженні рослин та продукції рослинного походження з використанням методу полімеразної ланцюгової реакції.

Методичні рекомендації спрямовані для впровадження єдиного підходу щодо організації роботи фітосанітарних лабораторій при дослідженні рослин та продукції рослинного походження з використанням методу ПЛР та інших методів проведення фітосанітарної експертизи (аналізу) в державних фітосанітарних лабораторіях, які акредитовані відповідно до вимог ДСТУ EN ISO/IEC 17025 «Загальні вимоги до компетентності випробувальних та калібрувальних лабораторій».

Андрій ЧЕЛОМБІТКО повідомив, що впродовж березня-травня 2024 року робочі групи розробили проекти методичних рекомендацій, які були направлені на розгляд та внесення пропозицій до державних фітосанітарних та контрольнотоксикологічних лабораторій. Фахові спеціалісти – мікологи, бактеріологи, вірусологи, які є практиками в своїх сферах і наразі працюють в лабораторіях, розглянули дані проекти методичних рекомендацій та надали свої зауваження і пропозиції.

Для розгляду та узгодження наданих пропозицій члени робочих груп періодично збирались на онлайн нарадах. Загалом відбулось 12 таких онлайн-нарад.

Розробка методичних рекомендацій вимагала від членів робочих груп багато уваги, часу, професійних знань і навичок. Було опрацьовано вагомий масив наукових джерел, міжнародних та національних стандартів, довідників та нормативних документів.

Він зауважив, що проекти методичних рекомендацій були надіслані членам секції Ради та деяким іншим науковцям, що мають досвід щодо діагностики для ознайомлення та надання пропозицій і зауважень.

Андрій ЧЕЛОМБІТКО підкреслив, що надійшло 12 рецензій (з яких 5 рецензій отримано без зауважень) від:

1. Інституту захисту рослин Національної академії аграрних наук України (рецензії надали Наталія Олександрівна Козуб – доктор біологічних наук, старший науковий співробітник, завідувач лабораторією екологічної генетики рослин та біотехнології та Леся Миколаївна Голосна, кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник лабораторії фітопатології);

2. Національного університету біоресурсів і природокористування України (рецензії надали Микола Миколайович Доля, доктор сільськогосподарських наук, професор, член-кореспондент Національної академії аграрних наук завідувач кафедри ентомології, інтегрованого захисту та

карантину рослин та Мирослав Йосипович Піковський, доктор сільськогосподарських наук, доцент кафедри фітопатології ім. В.Ф. Пересипкіна);

3. Інституту виноградарства і виноробства ім. В.Є. Таїрова (рецензію надав Микола Миколайович Артюх, кандидат сільськогосподарських наук завідувач лабораторії фізіології винограду);

4. Інституту картоплярства Національної академії аграрних наук України (рецензію надала Тетяна Миколаївна Олійник, кандидат сільськогосподарських наук старший науковий співробітник, доцент, заступник директора з наукової роботи);

5. Державного університету «Житомирська політехніка» (рецензію надав Михайло Михайлович Ключевич, доктор сільськогосподарських наук, професор, в.о. завідувача кафедри здоров'я природи та якості харчових ресурсів).

Крім членів нашої секції також надійшли рецензії від:

6. Львівського національного університету природокористування (рецензію надала Галина Олексіївна Косилович, кандидат біологічних наук, доцент кафедри генетики, селекції та захисту рослин);

7. Львівського національного університету імені Івана Франка (рецензію надала Світлана Олексіївна Гнатуш, професор, завідувач кафедри мікробіології);

8. Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького (рецензію надала Малишева Христина Володимирівна, кандидат біологічних наук, старший викладач кафедри біотехнології та радіології);

А також надіслали свої відгуки головні управління Держпродспоживслужби у Запорізькій Одеській, Рівненській та Черкаській областях.

Андрій ЧЕЛОМБІТКО зазначив, що рецензентами було надано ряд зауважень і пропозицій до проєктів методичних рекомендацій і повідомив головні з них.

Стосовно проєкту методичних рекомендацій щодо визначення та підрахунку спор різних видів збудників сажкових хвороб рецензенти зазначали про те, що в цілому методичні рекомендації логічно структуровані, містять чіткі та зрозумілі рисунки, в них якісно викладено хід проведення фітосанітарної експертизи і вони є гарним посібником для спеціалістів – фітопатологів, які проводять визначення та ідентифікацію збудників хвороб рослин, в т.ч. зернових.

Разом з цим, рецензенти звернули увагу на доцільності уточнення проведення визначення зараженості спорами сажки у відповідності до методів, описаних у стандартах Європейської та Середземноморської організації захисту рослин.

До цих методичних рекомендацій також було зауваження щодо розміщення списку літератури в кінці документу, після додатків, додавання прізвищ вчених у латинських назвах синонімів збудників сажкових грибів (в Додатку А) та необхідності пронумерувати формули, що зустрічаються по тексту й уточнити підписи до деяких рисунків, а також замінити певні терміни по тексту.

В рецензіях стосовно проєкту методичних рекомендацій щодо організації роботи фітосанітарних лабораторій при дослідженні рослин та продукції рослинного походження з використанням методу полімеразної ланцюгової реакції (ПЛР) рецензенти звернули увагу на те, що в тексті проєкту зустрічаються граматичні помилки, які потребують редагування, однак не впливають на розуміння та сприйняття поданого матеріалу. Також було рекомендовано додати назву методів англійською мовою, не використовувати у змісті скорочення, в розділі щодо персоналу рекомендовано зазначити, що фахівці, які проводять дослідження повинні мати відповідну освіту, зокрема також і у сфері захисту та карантину рослин.

Крім того, рецензентами зауважено про додавання певних видів лабораторних приладів до мінімального переліку обладнання, наявність окремих холодильників для проведення кожного етапу ПЛР, а також морозильної камери за необхідності тривалого зберігання відповідних матеріалів. Також було надано пропозиції щодо забезпечення фахівців, які проводять дослідження спеціальними матеріалами та сучасними захисними засобами.

Окремо рекомендовано використовувати термін – чиста зона, а також наголошено на дотриманні відповідних умов при роботі фахівців в боксі безпеки та специфіки щодо забезпечення системи подачі стерильного повітря.

Зауваження та пропозиції, зазначені в рецензіях робочими групами Держпродспоживслужби взято до уваги та внесені відповідні правки в проєкти методичних рекомендацій.

Андрій ЧЕЛОМБІТКО зазначив, що всі рецензенти в цілому схвально висловились про результат праці та рекомендували проєкти обох методичних рекомендацій до видання, опублікування і широкого використання фахівцями фітосанітарних лабораторій.

Зауважив, що після схвалення, методичні рекомендації будуть надіслані до державних фітосанітарних та контрольно-токсикологічних лабораторій для використання в своїй роботі, при проведенні аналізів зразків рослин та рослинних продуктів як вітчизняного так і імпортного походження. Також, методичні рекомендації будуть розміщені на офіційному вебпорталі Держпродспоживслужби у рубриці «Фітосанітарія, контроль у сфері насінництва та розсадництва».

Андрій ЧЕЛОМБІТКО вніс пропозицію: проєкти методичних рекомендацій щодо визначення та підрахунку спор різних видів збудників сажкових хвороб та методичних рекомендацій щодо організації роботи фітосанітарних лабораторій при дослідженні рослин та продукції рослинного походження з використанням методу полімеразної ланцюгової реакції схвалити, рекомендувати методичні рекомендації щодо визначення та підрахунку спор різних видів збудників сажкових хвороб та методичні рекомендації щодо організації роботи фітосанітарних лабораторій при дослідженні рослин та продукції рослинного походження з використанням методу полімеразної ланцюгової реакції до оприлюднення та практичного використання.

Інших пропозицій не надходило.

Результати голосування:

«За» - 23 особи,

«Проти» - 0,

Утримались – 0.

Ухвалили: методичні рекомендації щодо визначення та підрахунку спор різних видів збудників сажкових хвороб та методичні рекомендації щодо організації роботи фітосанітарних лабораторій при дослідженні рослин та продукції рослинного походження з використанням методу полімеразної ланцюгової реакції схвалити та рекомендувати до оприлюднення та практичного використання.

Питання 3. Розгляд пропозицій та зауважень до проекту методичних рекомендацій «Визначення вмісту транс-ізомерів жирних кислот в харчових продуктах у відсотковому співвідношенні до жирнокислотного складу з використанням методу газової хроматографії: методичні рекомендації», розроблених авторським колективом Державного науково-дослідного інституту з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи Держпродспоживслужби у складі: О. В. Піщанський, С. В. Шуляк, Ю. А. Омельчун, А. І. Кобиш, Н. П. Клочкова, Н. В. Курята, І. О. Сероштан.

Слухали: завідувача науково-дослідного хіміко-токсикологічного відділу ДНДІЛДВСЕ, кандидата ветеринарних наук, старшого дослідника Світлану ШУЛЯК, яка звернулася з вітальним словом до учасників та організаторів засідання секції Ради. Висловила подяку членам секції за бажання співпрацювати та представила матеріали проекту методичних рекомендацій «Визначення вмісту транс-ізомерів жирних кислот в харчових продуктах у відсотковому співвідношенні до жирнокислотного складу з використанням методу газової хроматографії: методичні рекомендації», що були розроблені за дорученням Держпродспоживслужби та відповідно до Плану роботи Державного науково-дослідного інституту з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи на 2024 рік.

Світлана ШУЛЯК зазначила, що результати наукових досліджень показують, що часте споживання транс-жирних кислот (ТЖК) є фактором ризику виникнення серцево-судинних захворювань і смерті від ішемічної хвороби серця. Фахівцями міжнародних інституцій, зокрема Колабораційного центру ВООЗ з питань харчування та дитячого ожиріння та консультантами Європейського регіонального бюро ВООЗ рекомендується, щоб споживання ТЖК усіма групами населення було якомога низьким та становило приблизно 1% від добової енергетичної потреби раціону людини або менше. Сучасна харчова промисловість розробила кілька стратегій для зменшення транс-ізомерів в гідрогенізованих жирах, і на даний час, наприклад, маргарин та інші гідрогенізовані продукти, що містять низький вміст трансжирів або практично нульовий вміст доступні та можуть бути придбані на роздрібному ринку. Тому виявилось актуальним розроблення методичних рекомендацій, в яких описано хроматографічний метод визначення жирнокислотних профілів, враховуючи транс-ізомери жирних кислот, в харчових продуктах з застосуванням газового

хроматографа з полум'яно-іонізаційним детектором. Методика розроблена для застосування в державних лабораторіях Держпродспоживслужби та інших вповноважених лабораторіях на проведення даного виду досліджень, а також для викладачів і слухачів Навчального центру ДНДІЛДВСЕ, факультетів післядипломного навчання, науковців та студентів ВНЗ III – IV рівнів акредитації зі спеціальності 211 – Ветеринарна медицина.

Доповідачка наголосила, що проєкт методичних рекомендацій був надісланий усім членам секції для ознайомлення та надання пропозицій і зауважень.

Світлана ШУЛЯК акцентувала увагу на тому, що надійшло 3 відгуки рецензентів – 2 внутрішніх та 1 – зовнішній відповідно, а саме від:

1. Доброжан Юлії Вікторівни – кандидата ветеринарних наук, начальника лабораторії атомно-абсорбційної спектрометрії науково-дослідного хіміко-токсикологічного відділу Державного науково-дослідного інституту з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи, м. Київ;

2. Романько Марини Євгенівни – доктора біологічних наук, старшого наукового співробітника, завідувач науково-дослідного відділу організації наукової та міжнародної роботи відділу Державного науково-дослідного інституту з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи, м. Київ;

3. Шевченко Лариси Василівни – доктора ветеринарних наук, професора кафедри ветеринарної гігієни ім. проф. А. К. Скороходька Національного університету біоресурсів і природокористування України, м. Київ.

Усі зауваження та пропозиції рецензентів були цілком враховані та виправлені. Методичні рекомендації «Визначення вмісту транс-ізомерів жирних кислот в харчових продуктах у відсотковому співвідношенні до жирнокислотного складу з використанням методу газової хроматографії: методичні рекомендації» були розглянуті та затверджені на Вченій раді Державного науково-дослідного інституту з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи 16 травня 2024 року протокол № 3.

Світлана ШУЛЯК підкреслила, що після схвалення, методичні рекомендації буде надіслано до головних управлінь Держпродспоживслужби в областях, регіональних лабораторій Держпродспоживслужби, для планування та організації лабораторних випробувань та впровадження хроматографічного методу визначення жирнокислотних профілів, враховуючи транс-ізмери жирних кислот, в харчових продуктах з застосуванням газового хроматографа з полум'яно-іонізаційним детектором під час проведення польових робіт та курсів, семінарів і надання консультацій. Також методичні рекомендації буде розміщено на офіційному вебсайті ДНДІЛДВСЕ та надруковано типографським способом.

Світлана ШУЛЯК попросила членів секції Ради схвалити проєкт методичних рекомендацій «Визначення вмісту транс-ізомерів жирних кислот в харчових продуктах у відсотковому співвідношенні до жирнокислотного складу з використанням методу газової хроматографії: методичні рекомендації».

Сергій ЗАХАРІН вніс пропозицію: проєкт методичних рекомендацій «Визначення вмісту транс-ізомерів жирних кислот в харчових продуктах у

відсотковому співвідношенні до жирнокислотного складу з використанням методу газової хроматографії: методичні рекомендації» схвалити, рекомендувати методичні рекомендації «Визначення вмісту транс-ізомерів жирних кислот в харчових продуктах у відсотковому співвідношенні до жирнокислотного складу з використанням методу газової хроматографії: методичні рекомендації» до оприлюднення та практичного використання.

Інших пропозицій не надходило.

Результати голосування:

«За» - 22 особи,

«Проти» - 0,

Утримались – 1.

Ухвалили: методичні рекомендації «Визначення вмісту транс-ізомерів жирних кислот в харчових продуктах у відсотковому співвідношенні до жирнокислотного складу з використанням методу газової хроматографії: методичні рекомендації» схвалити та рекомендувати до оприлюднення і практичного використання.

Питання 4. Різне.

Слухали: Сергій ЗАХАРІН подякував усім розробникам проєктів методичних рекомендацій, які сьогодні схвалено за проведену плідну роботу та висловив сподівання, що секція Ради і надалі буде активно співпрацювати з профільними фахівцями у відповідній сфері з метою досягнення кращих результатів при створенні довідкових і методичних матеріалів в сфері фітосанітарної безпеки.

Голова Ради

Сергій ЗАХАРІН

Секретар Ради

Лія СУЛЕЙМАНОВА